

गाउँपालिकाको पूर्वाधार व्यवस्थापन सम्बन्धी ऐन, २०७४

गाउँसभाबाट पारित मिति : २०७४।१२।०८

प्रकाशित मिति : २०७५।१।१२

प्रस्तावना:

गाउँपालिकाका क्षेत्र भित्र पूर्वाधार संरचनाको निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गरी स्थानीय जनतालाई पूर्वाधार सेवा उपलब्ध गराउनको लागि आवश्यक कानूनी व्यवस्था गर्न बाञ्छनीय भएकोले नेपालको संविधानको धारा ५७ र २२६ तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा १०२ बमोजिम फेदीखोला गाउँ सभाले यो ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद १

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:

- (१) यस ऐनको नाम “गाउँपालिकाको पूर्वाधार व्यवस्थापन सम्बन्धी ऐन, २०७४” रहेको छ ।
- (२) या ऐन गाउँ सभाबाट पारित हुना साथ तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसँगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,

- (क) “अध्यक्ष” भन्नाले गाउँपालिकाका अध्यक्ष सम्भन्नुपर्छ ।
- (ख) “उपाध्यक्ष” भन्नाले गाउँपालिकाका उपाध्यक्ष सम्भन्नु पर्छ ।
- (ग) “गाउँपालिका” भन्नाले संविधान बमोजिम स्थापना भएका गाउँपालिका सम्भन्नु पर्छ ।
- (घ) “कार्यपालिका” भन्नाले गाउँपालिकाका कार्यपालिका सम्भन्नुपर्छ ।
- (ङ) “गाउँ सभा” भन्नाले संविधानका धारा २२२ का उपधारा (१) बमोजिमका गाउँसभा सम्भन्नु पर्छ ।
- (च) “पूर्वाधार” भन्नाले यस ऐनमा अनुसूची १ मा उल्लेख भए बमोजिमका विषयसँग सम्बन्धित भौतिक पूर्वाधारलाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (छ) “जलश्रोत” भन्नाले गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका भु-सतहमा वा भूमिगत वा अन्य जुनसुकै अवस्थामा रहेका पानी सम्भन्नुपर्छ ।
- (ज) “तोकिएका वा तोकिए बमोजिम” भन्नाले यस ऐन बमोजिम बनेका नियमावलीमा तोकिएका वा तोकिए बमोजिम सम्भन्नु पर्छ ।
- (झ) “उपभोक्ता संस्था” भन्नाले पूर्वाधार सेवाबाट लाभ प्राप्त गर्ने समूह वा सामुदायिक संस्थालाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (ञ) “अमानत” भन्नाले ठेक्कामा नलगाई स्थानीय सरकार आफैँले सिधै सम्पन्न गर्ने निर्माण कार्य वा सेवा सम्बन्धी कार्य सम्भन्नु पर्छ ।

परिच्छेद २

स्थानीय सडक तथा यातायात व्यवस्थापन

३. स्थानीय सडकहरूका वर्गिकरण :

- (१) गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र सडक बिस्तार गरी यातायात सुविधा उपलब्ध गराउनका लागि आवश्यकता अनुसार सडकहरूका बर्गिकरण र बृहत्तर सडक सञ्जाल गुरूयोजना तयार गर्नेछ ।
- (२) गाउँपालिका स्तरमा मूख्यतः निम्नानुसारका सडकहरू रहनेछन :
 - (क) **पालिका सडक** : गाउँपालिकाको सडक मध्ये र महत्वपूर्ण स्थानमा रहेको सडक पालिका सडकको रूपमा बर्गिकरण गरिनेछ । यस्ता सडकको चौडाइ न्यूनतम छ मिटर हुन पर्नेछ ।
 - (ख) **वस्ती सडक** : गाउँपालिकाका बस्तिहरूमा यातायातका पहुँचका लागि बनाइएका सडकहरूलाई ग्रामीण सडकको रूपमा बर्गिकरण गरिनेछ । यस्ता सडकहरू चार देखि पाँच मिटरसम्म चौडा हुनेछन ।
 - (ग) **कृषि सडक** : गाउँपालिका भित्रका मुख्य मुख्य कृषि उत्पादन क्षेत्र र वजारलाई जोडने सडकहरू यस अन्तर्गत पर्दछन । यसका न्यूनतम चौडाइ ४ मिटर हुनुपर्दछ ।
 - (घ) **घोडेटा मुल बाटो** : मानिस र पशु चौपाया मात्र हिडन १ भन्दा बढी गाउ वस्ती जोडने बाटोलाई घोडेटो मुल बाटोका रूपमा वर्गिकरण गरिने छ । यसका न्यूनतम चौडाइ २ मिटरको हुनेछ ।
 - (ङ) **गोरेटो बाटो** : मानिस र चौपाया हिडन वस्तीबाट घोडेटो मुल बाटो वा वस्ती सडक सम्म जोडिन अधिकतम १ किमी लम्बाईका सडकलाई गोरेटो बाटो भनिन्छ । यसका चौडाइ न्यूनतम १ मिटरको हुनेछ ।
- (३) प्रत्येक स्थानीय सडकहरूका घुम्ति तथा मोडहरूमा टूला सवारीहरूका आवागमन समेत मध्येनजर गरी निर्धारित चौडाइ भन्दा ४० प्रतिशत बढी हुनेगरी निर्माण गर्नुपर्दछ ।

४. मापदण्ड निर्धारण गर्ने :

- (१) गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र निर्माण हुने सडकहरूमा यातायात सुविधा सञ्चालनको मापदण्ड तोक्न सक्नेछ ।
- (२) गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भएका सडकले वहन गर्न सक्ने वजन र आकारका हद तोकी त्यस्ता सडकमा त्यसरी तोकिएको हद भन्दा बढीका सवारी चलाउन नपाउने गरी निषेध गर्न सक्नेछ ।

५. स्वीकृति नलिइ संरचना निर्माण गर्न नपाइने :

- (१) यस ऐनका दफा (३) बमोजिमका सडक र सडकका अधिकार क्षेत्र भित्र कसैले सम्बन्धित अधिकारीका स्वीकृति बिना कुन प्रकारका संरचना निर्माण गर्न वा व्यवसाय सञ्चालन गरेमा यस ऐन बमोजिम त्यस्ता संरचना भत्काउने अधिकार गाउँपालिकालाई हुनेछ ।
- (२) कसैलाई कुनै कामको निमित्त सार्वजनिक सडक वा सडक सीमा खन्नु वा भत्काउनु परेमा गाउँपालिकाका कार्यालयमा भत्काउन पर्ने कारण सहित निवेदन दिनु पर्दछ । यसरी प्राप्त निवेदन बमोजिम खन्नु भत्काउनु पर्ने नपर्ने जाँच बुझ गरी खन्दा भत्काउँदा लाग्ने अनुमानित रकम सम्बन्धित सरोकारवालाबाट धरौटि लिएर मात्र गाउँपालिकाले स्वीकृति प्रदान गर्न सक्नेछ ।
- ३) पहिले देखि चली आएको कुनै सडकको विस्तार गर्नु परेमा उक्त सडकको दायाँ बायाँ थप जग्गा लिनु परेमा तोकिए बमोजिमको क्षतिपूर्ति सम्बन्धीत जग्गा धनीलाई दिएर मात्र सडक वा पुर्वाधार बनाउनु पर्नेछ ।

६. सडकका आवागमनमा बाधा पुऱ्याउने नहुने :

- (१) कसैले सार्वजनिक सडकमा कुनै माल वस्तु छोडेको, राखेको वा फालेको कारणबाट त्यस्ता सडकको आवागमनलाई कुनै किसिमले बाधा पुऱ्याएको भए त्यस्तो माल वस्तु हटाउनको निमित्त सरोकारवाला व्यक्तिको नाउँमा गाउँपालिकाले आदेश जारी गर्न सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम जारी भएका आदेशको अवधिभित्र नहटाएको वा धनी पत्ता नलागेको माल वस्तुलाई सडकको छेउ लगाई राख्न वा आफना कब्जामा राख्ने गरी अन्यत्र लैजान समेत सक्नेछ ।

परिच्छेद ३

जलश्रोतहरूको संरक्षण र उपयोग

७. जलश्रोतको उपयोग :

- (१) गाउँपालिका भित्र रहेका भूमिगत वा सतही जलश्रोतका अनधिकृत प्रयोगलाई निषेध गरी सो को संरक्षण गर्ने दायित्व गाउँपालिकाको हुनेछ ।
- (२) जलश्रोतका उपयोग गर्दा देहाय बमोजिमका उपयोगका लागि प्राथमिकता दिइने छ :-
 - क) पिउने पानी
 - ख) सिँचाई
 - ग) पानी घट्ट, औद्योगिक वा निर्माण प्रयोजन
 - घ) जलविद्युत
 - ङ) जल पर्यटन (जलक्रिडा लगायत)

(३) गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका पानीका मुहान वा श्रोतका समूचित उपयोग गर्न अधिकार गाउँपालिकालाई हुनेछ । मुहान सम्बन्धी विवादको निर्णय गर्ने अधिकार गाउँपालिकामा निहित रहनेछ ।

८. अनुमति लिन पर्ने :

- (१) यस ऐन बमोजिम अनुमति नलिई कसैले पनि व्यक्तिगत प्रयोजनका लागि बाहेक निम्नानुसार जलश्रोतका उपयोग गर्ने छैन :
- (क) सार्वजनिक वा समूहगत रूपमा खानेपानी वा अन्य घरेलु प्रयोजनको लागि उपयोग गर्न,
- (ख) सामुहिक रूपमा जग्गाका सिंचाइ गर्न,
- (ग) व्यवसायिक वा व्यापारिक प्रयोजनको लागि प्रयोग गर्न,
- (घ) जलक्रिडा जस्ता मनोरञ्जनात्मक क्रियाकलाप सञ्चालन गर्न,
- (ङ) व्यवसायिक रूपमा माईक्रो हाईड्रो, पानी घट्ट सञ्चालन गर्ने,
- (च) तोकिए बमोजिमका अन्य आवश्यक कार्य गर्न ।
- (२) जलश्रोतका सामुहिक लाभ, व्यवसायिक प्रयोग वा उपदफा (१) मा उल्लेख गरिए बमोजिमका क्रियाकलाप गर्न गाउँपालिकाको अनुमति लिनु पर्दछ ।
- (३) सो सम्बन्धी प्रयोजनका लागि आवश्यक परेमा सामुदायिक उपयोगका लागि उपभोक्ता संस्था मार्फत र व्यवसायिक उपयोगका लागि दर्तावाला कम्पनीले गाउँपालिका समक्ष सम्पूर्ण विवरण खुलाई निवेदन दिन पर्नेछ ।
- (४) उपदफा (१) मा जेसुकै लेखिएको भएतापनि नेपाल सरकारको जलश्रोतको उपयोगको राष्ट्रिय प्राथमिकता आयोजना सञ्चालन गर्न यस ऐनले बाधा पुऱ्याउने छैन ।

९. खानेपानी, सिंचाइ जस्ता जलश्रोतका सामुदायिक लाभ व्यवस्थापन :

- (१) गाउँपालिका क्षेत्र भित्र खानेपानी, सिंचाइ, पानी घट्ट, लघु जलविद्युत र ताल पोखरीको लागि जलश्रोत उपयोग गर्न परेमा सम्बन्धित क्षेत्रका उपभोक्ताहरू मिली जल उपभोक्ता संस्था को गठन गरेर सो मार्फत अनुमति लिएर मात्र निर्माण र सञ्चालन गर्नुपर्नेछ । यसरी लाभ व्यवस्थापन गर्दा श्रोतका उत्पतिक आधारमा पहिलो प्राथमिकता दिने योजना व्यवस्थापन गरिने छ ।
- (२) यस ऐन तर्जुमा हुनुअघि संस्थागत रूपमा समूह वा संस्थाले उपयोग गरी आएका जलश्रोतलाई यो ऐन तर्जुमा भएको ६ महिना भित्र गाउँपालिकामा दर्ता गराउनु पर्दछ ।

१०. जल उपभोक्ता संस्थाका गठन :

- (१) दफा ११ बमोजिमको लागि गठन हुने उपभोक्ता संस्थामा ९ देखि १५ जना सदस्यहरू रहन सक्नेछन । उपभोक्ता संस्थामा ३३ प्रतिशत महिला प्रतिनिधित्व हुनु पर्दछ । जसमा अध्यक्ष, सचिव र कोषाध्यक्ष मध्ये १ जना महिला अनिवार्य हुनुपर्नेछ ।
- (२) यसरी गठन गर्न चाहने समूहले देहायको विवरणहरू सहित गाउँपालिकाको जलस्रोत र वातावरण हेर्न शाखा समक्ष निवेदन दिनुपर्दछ :
 - (क) उपभोक्ता संस्थाको विधान
 - (ख) मुहान दर्ता भईसकेको भए, दर्ताको प्रमाण र नभएको भए श्रोतको विवरण
 - (ग) सेवा क्षेत्र र लाभान्वित जनसंख्या
 - (घ) परियोजना विकासका लागि आवश्यक बजेट र प्राप्त हुने श्रोत
 - (ङ) परियोजनाबाट पर्न सक्ने सामाजिक, वातावरणीय प्रभाव
- (३) उपदफा (२) बमोजिम पेश भएका निवेदन उपर छलफल र जाँचबुझ गरी गाउँपालिकाले उपभोक्ता संस्था दर्ता गर्नेछ ।
- (४) उपभोक्ता संस्था अभिछिन्न उत्तराधिकारवाला संस्था हुनेछ । एक पटक छानिएको संस्थाको कार्य समितिको अवधि ३ वर्षको हुनेछ । अर्को पटकको लागि ३ वर्षे म्याद सकिनु १५ दिन अगावै उपभोक्ताहरूबाट नयाँ कार्य समितिको चयन गर्नुपर्नेछ ।
- (५) संस्थाको कार्य सञ्चालन प्रक्रिया र विधि विधानमा तोकिए बमोजिम हुनेछ । यस संस्थाले वार्षिक लेखा परीक्षण र तिर्नुपर्ने कर फर्स्यौट गर्नुपर्नेछ । गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन र प्रदेश कानूनले तोके बमोजिमको जलस्रोत उपयोग कर तिर्नुपर्नेछ ।
- (६) यसरी तोकिए बमोजिम विधि प्रक्रिया अवलम्बन नगरेमा गाउँपालिकाले उपभोक्ता संस्थाको दर्ता रद्द समेत गर्न सक्नेछ ।

११. जलस्रोतका व्यवसायीक उपयोगका लागि अनुमति लिनुपर्ने :

- (१) औद्योगिक प्रयोजन, जल मनोरञ्जन, १ मेगावाट सम्मका जलविद्युत आयोजना लगायतका जलस्रोतका व्यवसायीक उपयोगका लागि सो को उपयोग गर्न प्रोप्राइटर, कम्पनी वा संस्थाले गाउँपालिकाबाट अनुमति लिनु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा १ बमोजिम एक मेगावाट सम्मका जलविद्युत उत्पादन गर्नुपरेमा देहायका विवरणहरू खुलाई गाउँपालिकामा निवेदन दिनु पर्दछ ।
 - (क) परियोजनाका विवरण,
 - (ख) परियोजना रहने स्थानका नक्शा (मुख्य मुख्य संचरना समेत देखिने),
 - (ग) पानीका स्रोत र उपयोग हुन पानीको परिमाण,

- (घ) परियोजनाबाट लाभान्वित हुने उपभोक्ताहरूका संख्या र किसिम,
 (ङ) परियोजना सम्पन्न गर्न लाग्ने अनुमानित कुल अवधि र लागत
 (च) परियोजना सञ्चालनमा पर्ने वातावरणीय जोखिमहरू (वातावरणीय प्रभाव अध्ययन प्रतिवेदन)
- (३) उपदफा (२) बमोजिम परेका आवेदनमा गाउँपालिकाको वातावरण र जलस्रोत हेर्ने शाखाले आवश्यक जाँचबुझ गरी गराई दरखास्त परेका मितिल तीस दिनभित्र जलस्रोतका परिमाण, उपयोग अनुमतिका अवधि र वातावरणीय जोखिम न्यूनीकरणका शर्तहरू तोकी आवेदनकर्तालाई अनुमति प्रदान गर्न सक्ने छ ।
- (४) यो ऐन प्रारम्भ हुनुभन्दा अगावै जलस्रोतको उपयोग गरिरहेको प्रोपाइटर वा संस्थाले पनि तोकिएको विवरण सहित या ऐन प्रारम्भ भएका मितिले ३ महिनाभित्र अनुमति पत्रको लागि आवेदन दिनुपर्नेछ ।
- (५) अनुमति पत्र प्राप्त व्यक्तिले जलस्रोतको उपयोग वापत स्थानीय र प्रदेश सरकारलाई कानुन बमोजिमको दस्तुर वा वार्षिक शुल्क बुझाउनु पर्नेछ ।
- (६) अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्तिले आफ्नो अनुमतिपत्र विक्री गर्न वा अन्य कुनै प्रकारले कसैलाई हस्तान्तरण गर्नु परेमा गाउँपालिकामा उपयोग अनुमति हस्तान्तरणका लागि आवेदन दिनु पर्नेछ ।

परिच्छेद ४

स्थानीय खानेपानी तथा सिंचाइ व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था

१२. स्थानीय खानेपानी बोर्ड गठन गर्न सक्ने :

- (१) गाउँपालिका क्षेत्रमा खानेपानी सेवालाई नियमित, व्यवस्थित र सुलभ बनाइ भरपर्दो सेवा प्रदान गर्न गराउन स्थानीय खानेपानी बोर्डका स्थापना गर्न सक्नेछ ।
- (२) नेपाल सरकार, सार्वजनिक संस्थान र स्थानीय उपभोक्ता संस्थाका लागत सहभागितामा निर्माण भई सञ्चालनमा रहेका एक भन्दा बढी खानेपानी आयोजनाहरू मार्फत ५०० भन्दा बढी धाराहरूबाट खानेपानी सेवा प्रवाह गरिरहेका अवस्थामा स्थानीय खानेपानी बोर्ड बनाई सेवा प्रवाह गर्न सक्नेछन ।
- (३) यस प्रयोजनको लागि एक भन्दा बढी उपभोक्ता संस्थाहरूले यस्तो बोर्ड गठनका लागि गाउँपालिका समक्ष आवेदन पेश गर्नुपर्नेछ । यसरी बोर्ड गठनको लागि देहायका विवरणहरू सहित पेश गर्नु पर्दछ :-
- (क) खानेपानी सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गरिने भौगोलिक क्षेत्र,
 (ख) सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गरिने क्षेत्रभित्र रहेका खानेपानी परिमाण
 (ग) उपभोक्ताको अनुमानित संख्या तथा सेवा मागका विवरण,

- (घ) सेवा सञ्चालन गर्नको लागि लाग्ने अनुमानित लागत,
 (ङ) सेवा सञ्चालन, व्यवस्थापन, सोका मर्मत सम्भार तथा सुधार वा सेवा विस्तारको लागि तयार गरिएको दीर्घकालीन योजना,
 (च) बोर्ड आफैले वा अन्य व्यक्ति र संस्थामार्फत सेवा सञ्चालन गराउने, सो सम्बन्धी व्यहोरा,
 (ज) कुनै सरकारी निकायले सञ्चालन गरिरहेका सेवा प्रणालीलाई बोर्डमा हस्तान्तरण गरी सेवा सञ्चालन गर्न भए त्यस्ता सेवा प्रणालीसँग आबद्ध सम्पत्ति तथा दायित्व
 (झ) सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका प्रस्तावित मोडेल
 (४) उपदफा (३) बमोजिम परेका निवेदन उपर जाँचबुझ गर्दा त्यस्तो बोर्ड गठन गर्नु आवश्यक देखिएमा गाउँपालिकाले माग बमोजिम बोर्ड गठन गर्न सक्नेछ ।
 (५) बोर्ड अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला स्वशासित सँगठित संस्था हुनेछ । बोर्डले खानेपानी आयोजनाको निर्माण, विस्तार, मर्मत सम्भार, महशुल असुली, कार्यालय व्यवस्थापन लगायतका कार्य आफै गर्न सक्नेछ ।

१३. खानेपानी तथा सिंचाईका शुल्क निर्धारण:

- (१) खानेपानीका महसूल निर्धारण गर्नका लागि देहायका सदस्यहरू भएको महसूल निर्धारण समिति गठन गर्नेछ :-
(क) गाउँपालिकाको प्रमुख	अध्यक्ष
(ख) स्थानीय जल उपभोक्ता संस्थाहरूको प्रतिनिधि	सदस्य
(ग) गाउँपालिकाको लेखा प्रमुख	सदस्य सचिव
- (२) गाउँपालिकाको आर्थिक लगानीमा सम्पन्न भएका खानेपानी तथा सिंचाई आयोजनाहरू संचालन पश्चात उपभोक्ताहरूले अनिवार्य शुल्कको दायित्व बहन गर्नुपर्ने छ ।

परिच्छेद ५

भवन निर्माण तथा शहरी विकास सम्बन्धी कार्यहरू

१४. स्वीकृत नलिई निर्माण तथा विकास गर्न नहुने:

- (१) गाउँपालिका क्षेत्र भित्र व्यवस्थित, सुरक्षित र योजनाबद्ध विकासका लागि कसैले पनि गाउँपालिकाबाट स्वीकृत नलिई कुनै नयाँ भवन बनाउने, पुराना भवन भत्काइ पुनः निर्माण गर्ने, तला थप गर्ने, मोहोडा फेर्ने वा साविकको भवनमा झ्याल, ढोका, बार्दली, कौशी, दलान आदि थपघट गरी बनाउन वा सोसँग सम्बन्धित गर्नु गराउनु हुँदैन ।
 (२) उपदफा (१) का प्रयोजनका लागि गाउँपालिकाले भवन निर्माण सम्बन्धी निर्देशिका र नक्सा तयार गर्नेछ ।

(३) यसरी पास गरिने नक्सा शुल्क गा.पा.ले निर्धारण गर्न सक्ने छ ।

१५. भवनको दर्ता :

(१) गाउँपालिका भित्र निर्माण भएका सम्पूर्ण भवन तथा संरचनाहरूको तोकिए बमोजिम दर्ता गराई अभिलेख तयार गरिनेछ ।

१६. भवनका डिजाइन तथा नक्सा स्वीकृति सम्बन्धी व्यवस्था :

- (१) गाउँपालिका क्षेत्रभित्र पक्क भवन-आरसिसी स्ट्रक्चर निर्माण गर्न चाहने व्यक्ति, संस्था वा सरकारी निकायले भवन निर्माण गर्ने प्रचलित कानून र भवन निर्माण मापदण्ड बमोजिम स्वीकृतिका लागि गाउँपालिका समक्ष दरखास्त दिँदा नक्सा साथ डिजाइन समेत पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (२) आवासिय भवनका हकमा २५० बर्ग मिटर सम्मका भवन बनाउँदा ३० प्रतिशत खाली जग्गा छोडन पर्दछ । सरकारी, अर्ध सरकारी तथा व्यापारिक भवन निर्माण गर्दा ५० प्रतिशत खाली स्थान छोडन पर्दछ । सरकारी भवन, संरचना निर्माण गर्दा अपांगमैत्री हुनुपर्ने छ ।
- (३) सडक छेउ भवन निर्माण गर्दा सडक किनाराबाट न्यूनतम ५ फिट सेटब्याक छोडन पर्दछ ।

१७. बस्ती विकासका लागि अनुमति दिने :

(१) गाउँपालिका भित्र कुनै व्यक्ति समूदायले जग्गालाई घडेरी प्रयोजनका लागि विकास गर्न वा यसरी विकास गरी बिक्रि गर्ने प्रयोजनबाट बस्ती विकास परियोजना सञ्चालन गर्न चाहेमा गाउँपालिका कार्यालयमा बस्ती विकासका कार्ययोजना सहित अनुमतिका लागि निवेदन दिन पर्दछ ।

परिच्छेद ६

पूर्वाधार आयोजना निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था

१८. पूर्वाधार आयोजना तर्जुमा :

- (१) स्थानीय स्तरमा पूर्वाधार निर्माण, सञ्चालन र मर्मत सम्बन्धी योजना, आयोजना, परियोजना तथा कार्यक्रमहरूका विकासका लागि योजना तर्जुमा गरी गाउँसभाबाट पारित गर्नु पर्नेछ ।
- (२) पूर्वाधार योजना तर्जुमा क्रममा देहाय बमोजिम उल्लेख गरी आयोजनाका विवरण तयार गर्न पर्नेछ :-

(क) आयोजनाको लक्ष्य

- (ख) आयोजनाबाट फाइदा पाउने जनताको संख्या र फाइदाका किसिम,
- (ग) आयोजना सम्पन्न गर्दा लाग्न सक्ने खर्च र श्रोत
- (घ) उपभोक्ताहरू बाट प्राप्त हुन सक्ने नगद, वस्तुगत श्रम र त्यस्तै अन्य योगदान,
- (ङ) उठन सक्न सेवा शुल्क वा मर्मत सम्भार खर्च
- (च) निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापनको स्वरूप

१९. लागत अनुमान तयार गर्नुपर्ने :

- (१) गाउँपालिकाले जुनसुकै सार्वजनिक निर्माण, मर्मत वा सुधार कार्यका लागि बजेट विनियोजन गर्नु पूर्व प्राविधिक अध्ययन सर्वेक्षण गराइ लागत अनुमान तयार गर्नु पर्नेछ ।
- (२) कुनै पनि निर्माण तथा मर्मत सम्भार कार्यका लागत अनुमान गाउँपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतबाट स्विकृत गराएर मात्र निर्माण कार्य अघि बढाउन पर्नेछ ।

२०. पूर्वाधार आयोजना निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन :

- (१) गाउँपालिका भित्र निर्माण तथा व्यवस्थापन गर्न अनुसूची १ मा उल्लेखित पूर्वाधारहरूका निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका लागि देहाय बमोजिमका प्रक्रियाहरू अवलम्बन गरिनेछ :-
 - (क) रू. एक लाख सम्मका आयोजना वा कार्यक्रम सोभ वाताबाट
 - (ख) रू. तीस लाख सम्मका आयोजना वा कार्यक्रम उपभोक्ता समितिहरू मार्फत
 - (ग) रू. साठी लाख सम्मका आयोजना वा कार्यक्रम स्थानीय निर्माण व्यवसायी मार्फत
 - (घ) रू. साठी लाख भन्दा माथिका आयोजना वा कार्यक्रम संघीय ऐनले तोके बमोजिमका निर्माण व्यवसायी मार्फत
 - (ङ) निजी लगानी परिचालन भई निर्माण तथा व्यवस्थापन हुने कार्य साभेदारी मार्फत

२१. उपभोक्ता समिति मार्फत गर्न सकिने :

- (१) रू. तीस लाख सम्मका निर्माण तथा मर्मत सम्भार कार्य गराउँदा सम्बन्धित लाभान्वित परिवारका सदस्यहरूका संलग्नतामा उपभोक्ता समिति गठन गरी सो समिति मार्फत गर्न सकिने छ ।
- (२) उपभोक्ता समितिका गठन स्थानीय लाभान्वित समुदायहरू मध्येबाट ७ देखि ११ जना सम्मका समिति गठन गरिने छ । यस्ता समितिमा न्यूनतम ३३ प्रतिशत महिला हुनुपर्ने छ ।

- (३) उपभोक्ता समितिको कार्यकाल सो पूर्वाधार निर्माण वा मर्मत कार्य गर्न लाग्न समयको दोब्बर हुने छ । निर्माण सकिएपछि पनि निर्माण अवधि बराबरको बाँकी समय रेखदेख र सम्भारका जिम्मेवारी समेत सोही समितिले लिनेछ ।
- (४) यस्तो समिति मार्फत गरिने निर्माण कार्यमा उपभोक्ताहरूले न्यूनतम ५ प्रतिशत नगद लागत सहभागिता र २० प्रतिशत श्रमदान गर्नु पर्नेछ ।
- (५) नगद सहभागिताको रकम सम्बन्धित उपभोक्ताहरूबाट उठाई समितिका खातामा जम्मा भएपछि मात्र गाउँपालिकाले पहिलो किस्ता निकासो गर्नेछ ।

२२. स्थानीय निर्माण व्यवसायी दर्ता गर्ने :

- (१) गाउँपालिकाले ६० लाख रुपैया सम्मका पूर्वाधार निर्माण वा मर्मत सम्बन्धी कार्य गर्ने प्रयोजनको लागि गाउँपालिका भित्र रहेका योग्यता पुगेका समूह वा व्यक्तिलाई स्थानीय निर्माण व्यवसायीका रूपमा दर्ता गर्न सक्नेछ ।
- (२) उपरोक्त स्थानीय निर्माण व्यवसायी हुन ईच्छुक समूह वा व्यक्तिले व्यवसाय दर्ता गर्ने प्रयोजनका लागि यस ऐन बमोजिम गाउँपालिका कार्यालयमा आवेदन दिन पर्नेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिम उपयुक्त देखिएका समूह वा व्यक्तिलाई सम्बन्धित गाउँपालिकामा निर्माण कार्य गर्न ईजाजत सहितको व्यवसाय दर्ताका प्रमाणपत्र प्रदान गर्नेछ ।
- (४) उपदफा (२) बमोजिम दिइएका निर्माण व्यवसाय दर्ताका अभिलेख अद्यावधिक गराई राख्न पर्नेछ । उपदफा (२) बमोजिम का स्थानीय निर्माण व्यवसायीहरूले आफ्नो दर्ता प्रमाणपत्रको हरेक आर्थिक वर्षको पहिलो ३ महिना भित्र नवीकरण गराउनु पर्दछ ।
- (५) स्थानीय निर्माण व्यवसायी हुन देहायका योग्यता हुनुपर्ने छ :
 - (क) न्यूनतम रू. २ लाख सम्मका चालु पूँजी देखाइ गाउँपालिकामा व्यवसाय दर्ता भएको
 - (ख) व्यक्ति वा व्यवसायको नाममा गत आर्थिक वर्षमा न्यूनतम रू. ५ लाख सम्म बैंकीड कारोबार गरेको
 - (ग) आफ्नो वा एकाघरको स्वामित्वमा रू. ३ लाख सम्मको निर्माण उपकरण चालु हालतमा रहेको ।

२३. स्थानीय निर्माण व्यवसायी बाट पूर्वाधार निर्माण गराइने :

- (१) गाउँपालिकाले दफा २२ बमोजिमको स्थानीय निर्माण व्यवसायीहरू मार्फत रू. साठी लाख सम्मका काम गराउन सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) को प्रयोजनको लागि आपसी प्रतिस्पर्धाका आधारमा छनोट गर्न सक्नेछ ।

- (३) गाउँपालिकामा दर्ता भएका व्यवसायीहरू मध्येबाट निर्माण कार्यका लागि देहायका व्यवस्था हुनेछ :
- क) रित पूर्वक गाउँपालिकाको संक्षिप्त सूचीमा सूचिकृत व्यवसायीहरू मध्येबाट १५ दिनका सूचना दिई प्रस्ताव माग गर्न सकिने ।
- ख) प्रस्ताव माग गर्दा सम्बन्धित काम वा सेवाका प्रकृति, परिमाण, लाग्ने रकम र अन्य आवश्यक कुराहरू खुलाउन पर्ने ।
- ग) न्यूनतम कबोल गर्न व्यवसायीलाई आवेदनको म्याद समाप्त भएका ७ दिनभित्र सम्झौताका लागि आव्हान गर्ने ।
- घ) छानिएका व्यवसायीले कबोल रकमका १५% बैंक ग्यारेन्टी सहित सम्झौताका लागि आउनु पर्ने ।
- (४) स्थानीय निर्माण व्यवसायीले पाएको काम आफैले सम्पन्न गर्न पर्नेछ र कुनै अन्य निर्माण व्यवसायीसँग उपकरण गर्न सकिने छैन । कुनै कारण बस आफैले समयमा सो काम सम्पन्न गर्न नसक्ने भएमा सो कुराको सूचना गाउँपालिकालाई दिन पर्नेछ । त्यसरी सूचना प्राप्त भएमा गाउँपालिकाले सो सम्बन्धमा जाँच गरी सो सम्झौता तोडी बाँकी काम नियमानुसार गराउनु पर्दछ ।
- (५) स्थानीय निर्माण व्यवसायीले सम्पन्न गरेको प्रत्येक सार्वजनिक निर्माण कार्यको विवरण त्यस्ता कार्य सम्पन्न गरेको प्रमाणपत्र प्राप्त गरेको मितिले पैंतीस दिनभित्र गाउँपालिका कार्यालयमा पेश गर्न पर्दछ ।

२४. पूर्वाधार मर्मत संभार कोष :

- (१) गाउँपालिका भित्र रहेको गाउँ स्तरिय वा केन्द्र/प्रदेश स्तरीय पूर्वाधारहरूको नियमित तथा आवश्यकता अनुसारको मर्मत गरी सेवा सुचारू गर्न पूर्वाधार मर्मत कोषको स्थापना गरिनेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम स्थापना भएको कोषमा पूर्वाधार संरचना सडक, खानेपानी ईत्यादिबाट प्राप्त रोयल्टि रकमको प्रति १० प्रतिशत रकम दाखिला गरिनेछ ।

परिच्छेद ७

पूर्वाधार अनुगमन तथा मष्ट्रल्याइकन सम्बन्धी व्यवस्था

२५. पूर्वाधार अनुगमन समितिको गठन :

- (१) गाउँपालिका क्षेत्र भित्र नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको कार्यक्रम अन्तर्गत निर्माण हुन ठूला आयोजना तथा गाउँपालिकाका आफ्नै बजेटबाट निर्माण हुन ३० लाख भन्दा माथि लागत हुने पूर्वाधार निर्माण एव मर्मतसम्भार कार्यहरूको गुणस्तर र समयबद्ध प्रगति

अनुगमन गर्नका लागि सम्बन्धित क्षेत्रका लाभान्वित परिवारका सदस्यहरू सम्मिलित एक पूर्वाधार अनुगमन समिति गठन गरिनेछ ।

(२) पूर्वाधार अनुगमन समितिका गठन देहाय बमोजिम हुनेछ :

(क) गाउँपालिका अध्यक्ष	अध्यक्ष
(ख) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	सदस्य
(ग) पूर्वाधारका मुख्य काम हुन वडाका वडाध्यक्ष	सदस्य
(घ) स्थानीय विज्ञहरू मध्य कार्यपालिकाले तोकोको एक महिला सहित २ जना	सदस्य
(ङ) पूर्वाधार विकास समितिको संयोजक	सदस्य
(च) गाउँपालिकाका भौतिक पूर्वाधार शाखा प्रमुख	सदस्य सचिव

२६. समितिको बैठक र निर्णय :

(१) समितिका बैठक आवश्यकतानुसार बस्नेछ ।

(२) समितिका बैठक समितिका अध्यक्षले तोकेका मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ ।

२७. अनुगमन पश्चात निर्देशन दिन सक्ने :

(१) पूर्वाधार अनुगमन समितिले निर्माण वा मर्मत कार्य गर्ने निकाय बाट सा कार्यको प्रस्तावित गुणस्तर र समयवद्ध प्रगति तालिका प्राप्त गरी सो बमोजिम अनुगमन गरेर निर्माण व्यवसायीलाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ ।

(२) केन्द्र र प्रदेश स्तरीय पूर्वाधार आयोजनाहरूका निर्माण र सञ्चालनको अवस्थाबारे सुझाव र सिफारिस गर्ने दायित्व समितिको हुनेछ ।

२८. सहमति दिनुपर्ने :

गाउँपालिका आफैँले सञ्चालन गर्ने ३० लाख माथि लागत भएका पूर्वाधारहरूको निर्माण सम्पन्नता पश्चात निर्माण व्यवसायीलाई अन्तिम किस्ता भुक्तानी गर्न अनुगमन समितिको सहमति दिनु पर्नेछ ।

२९. कारबाहीको सिफारिस गर्न सक्ने :

गाउँपालिका क्षेत्रभित्र निर्माण काय भइरहेको प्रदेश सरकार वा नेपाल सरकार अन्तर्गतको पूर्वाधार आयोजना अनुगमन गर्दा गुणस्तरमा कमजोरी भएको खण्डमा वा निर्माण व्यवसायीक लापरबाहीको कारण निर्धारित समयभित्रको प्रगति नदेखिएमा अनुगमन समितिले सम्बन्धित निर्माण व्यवसायीलाई कारबाहीको लागि प्रदेश वा नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गर्न सक्ने

र आफनो गाउँपालिका भित्र उक्त व्यवसायीलाई आगामी दिनमा काम नदिने व्यवस्थाका लागि सिफारिस गर्न सक्नेछ ।

३०. कालो सूचीमा राख्ने :

- (१) देहायका अवस्थामा गाउँपालिका कार्यालयले सवै प्रकारको निर्माण व्यवसायीलाई भविष्यमा निर्माण काय नदिन गरी काला सूचीमा राख्न सक्नेछ :
 - (क) कुनै फौजदारी कसूरमा अदालतबाट दोषी ठहर भएमा,
 - (ख) पूर्वाधार निर्माणको लागि छनौट भइ सम्भौता गरेर ४५ दिन सम्म काम शुरू नगरेमा,
 - (ग) सम्भौता अनुरूपका दायित्व पालना नगरेका वा सम्भौता बमोजिमका गुणस्तर नभएका कुरा पछि प्रमाणित भएमा,
 - (घ) योग्यताको कागजात पेश गर्दा ढाँटी वा भुक्त्याई खरिद सम्भौता गरेका प्रमाणित हुन आएमा,
 - (ङ) डर त्रास वा धम्की दिइ खरिद प्रक्रियालाई प्रभावित पर्ने कार्य गरेमा
 - (च) अन्य यस्तो कुनै कसूर गरेमा
- (२) उपरोक्त बमोजिम कालो सूचीमा राख्दा कसूरको गाम्भीर्यताको आधारमा कालो सूचीको अवधी तोक्न सकिनेछ ।

३१. प्राविधिक मूल्याङ्कन गर्नु पर्ने :

- (१) गाउँपालिका भित्र निर्माण भएको भौतिक पूर्वाधारहरूको प्राविधिक मष्ट्रल्याङ्कन गरी पूर्वाधारको गुणस्तर सुनिश्चित गरिनेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम प्राविधिक जाँचको लागि आवश्यक प्रयोगशालाको व्यवस्थापन गर्न सकिनेछ ।

परिच्छेद ८

सार्वजनिक निजी साभेदारीमा पूर्वाचार संरचनाका निर्माण तथा सञ्चालन

३२ निजी साभेदारीमा पूर्वाधारका विकास गर्न सक्ने :

- (१) यस ऐन बमोजिम कुन व्यक्ति, स्थानीय निर्माण व्यवसायी, संस्था वा कम्पनीसँग गाउँपालिकाले खानेपानी, विद्युत, सडक, सरसफाइसँग सम्बन्धित संरचना वा पूर्वाधारहरूका निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापनमा निजी लगानी कर्तासँग साभेदारी गर्न सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) का प्रयोजनको लागि गाउँपालिकाले पूर्वाधारका अवस्था, आवश्यकता र उपयोगिताका आधारमा देहाय बमोजिमको विभिन्न मोडेलहरू अवलम्बन गरी नीजि

साभेदारसंग लगानी प्राप्त गर्न र प्रतिफल वाँडफाँड गर्नेगरी निश्चित अवधिको लागि सम्भौता गर्न सक्नेछ :-

- (क) सञ्चालन तथा व्यवस्थापन : अधिकतम ५ वर्षका लागि
- (ख) निर्माण, सञ्चालन तथा हस्तान्तरण : ७ देखि १५ वर्षका लागि
- (ग) निर्माण, स्वामित्वकरण, सञ्चालन तथा हस्तान्तरण : १५ देखि २० वर्षका लागि
- (घ) लिज वा कन्सेसन : सम्भौतामा तोकिए बमोजिम वा अधिकतम २२ वर्ष ।

३३. प्रस्ताव आव्हान गर्न सक्ने :

- (१) गाउँपालिकाले पूर्वाधार संरचनाहरूको निर्माण वा मौजुदा संरचनाहरूको सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका लागि मनसायपत्र वा प्रस्ताव आव्हान गर्न सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम प्रस्ताव पेश गर्न चाहने व्यक्ति, संस्था वा नीजि व्यवसायीले साभेदारीको स्वरूपका आधारमा देहायका विवरणहरू खोली प्रस्ताव पेश गर्न पर्दछ :-
 - (क) निर्माण गर्न पर्ने वा सञ्चालन गर्न पर्ने पूर्वाधारको विवरण
 - (ख) अनुमानित लागत
 - (ग) बित्तिय श्रोत
 - (ग) वातावरणीय प्रतिवेदन (आवश्यक भएको अवस्थामा)
 - (घ) कार्यान्वयनको विवरण
 - (ङ) परियोजना कार्यान्वयन गर्दा सम्भावित जोखिम र जोखिम न्यून गर्न प्रस्तावित उपायहरू,
 - (च) परियोजनाको नक्सा तथा ड्रइङ, डिजाईन
 - (छ) प्रस्तावित शुल्क र करार अवधी

३४. प्रस्ताव छनोट र सम्भौता :

- (१) प्राप्त भएका प्रस्ताव उपर गाउँपालिकाले विज्ञ टोलीद्वारा तपसीलका आधारहरूमा मूल्याङ्कन गराइ प्रस्ताव छनोट गर्न सक्ने छ :
 - (क) पूर्वाधारबाट उपलब्ध हुने सुविधाको स्तर र गुणस्तर
 - (ख) प्रस्तावित निजी लगानी
 - (ग) सेवा शुल्क र रोयल्टि रकम
 - (घ) लिज अवधी
 - (ङ) प्रविधीको नौलोपन, स्थानीय रोजगारीको अवसर वृद्धि
- (२) उपदफा (१) मा उल्लेखित आधारहरूबाट उपयुक्त देखिएको प्रस्तावक सँग गाउँपालिकाले अर्वाधि किटान गरी साभेदारी सम्भौता गर्न सक्नेछ ।

३५. संचालन तथा व्यवस्थापन :

- (१) सम्भ्रौता अवधिभरी पूर्वाधार संरचनाको संचालन तथा व्यवस्थापनको दायित्व सम्बन्धित साभेदारको हुनेछ । सम्भ्रौतमा हेरफेर गर्नुपरेमा निजी साभेदार वा गाउँपालिकाको तर्फबाट एक अर्कालाई प्रस्ताव गर्नुपर्ने र आपसी समझदारीबाट बुँदाहरूमा हेरफेर हुन सक्नेछ ।

परिच्छेद ९

वातावरण, भूसंरक्षण तथा वैकल्पिक उर्जा

३६. वातावणीय प्रभाव मफ्ट्रल्याइकन सम्बन्धी व्यवस्था :

- (१) गाउँपालिकाले ६० लाख देखि १० करोड सम्म लागत भएका पूर्वाधार आयोजनाहरूको वातावणीय परिक्षण र १० करोड भन्दा माथिको लागत भएको पूर्वाधारहरूमा वातावरण प्रभाव मूल्यांकन गराउनु पर्नेछ ।
- (२) आयोजनाको वातावणीय परीक्षण र स्वीकृति गाउँपालिका स्वयंल गर्न सक्नेछ ।
- (३) वातावणीय परीक्षण प्रतिवेदन स्वीकृतिका लागि सो को प्रतिलिपि गाउँ पालिकाको सार्वजनिक सूचना पाटीमा टाँस गरी १५ दिनका म्याद सहित सुझाव माग गर्न पर्नेछ ।

३७. बैकल्पिक ऊर्जालाई प्रोत्साहन : पूर्वाधार सेवा सुविधाका निर्माण तथा विस्तारमा बैकल्पिक उर्जालाई प्रोत्साहन गर्नुपर्नेछ ।

- (१) कुनै घरमा सोलार, वायोग्याँस, सुधारिएको चुल्हो लगायतका वैकल्पिक उर्जा जडान गर्नुअघि वडा कार्यालय मार्फत गाउँपालिकामा जानकारी गराउनु पर्नेछ । यसरी जानकारी नगराएमा सरकारबाट पाउने अनुदान वा सहयोग दिइने छैन ।
- (२) घरेलु शौचालयलाई बायोग्याँस उत्पादनमा प्रयोग गर्न वा सेप्टिक टैंकी वनाउन घरधुरीलाई गाउँपालिकाले सम्पत्ति कर वा मालपोतमा १० प्रतिशत सम्म छुट दिन सक्नेछ ।

३८. भूक्षय नियन्त्रण सम्बन्धी कार्य गर्न सक्ने :

- (१) गाउँपालिका भित्रका भूक्षय ग्रस्त सार्वजनिक जग्गा, पाखो, खोला किनार वा सडक किनारामा वाँस तथा फलफूलजन्य वनस्पतिका रोपण गर्न स्थानीय समूदायलाई अनुमति दिन सक्नेछ ।
- (२) यस्ता कार्यका लागि सम्बन्धित क्षेत्रका व्यक्ति वा समूहले स्थान तोकी वृक्षारोपणको लागि गाउँपालिका समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ ।
- (३) वृक्षारोपणको लागि प्रस्तावित क्षेत्र ब्यक्तिले चर्चेको जमिन वा अन्य सार्वजनिक आवागमनमा बाधा पुऱ्याउने खालको हुनु हुँदैन ।

- (४) प्रस्तावित स्थल उपयुक्त देखेमा गाउँपालिकाले अधिकतम १५ वर्षको लागि वृक्षारोपण गर्न र सो को उत्पादन उपयोग गर्न अनुमति प्रदान गर्नेछ ।
- (५) उपरोक्त बमोजिम अनुमति दिँदा सडक छेउको हकमा सम्बन्धित संधियारलाई प्राथमिकता दिन पर्नेछ ।

३९. फोहरमैला तथा फोहर पानी व्यवस्थापन :

- (१) गाउँपालिका भित्र उत्सर्जन हुने ठोस तथा तरल फोहरहरूलाई यथोचित व्यवस्थापनको लागि व्यवस्थित कार्य योजना तर्जुमा बनाउनु पर्नेछ ।
- (२) गाउँपालिका भित्र फोहरमैला व्यवस्थापनका लागि ल्याण्ड फिल्ड साईट निर्माण गर्न अन्य गाउँपालिका सँग समन्वय गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद १० विविध

४० अन्तर स्थानीय समन्वय :

- (१) एक भन्दा बढी गाउँपालिका जोडिन वा सरोकार राख्न पूर्वाधार निर्माण तथा मर्मत कार्यका लागि गाउँ कार्यपालिकाबाट अनुमोदन गराई गर्नु पर्नेछ ।
४१. प्रचलित कानून बमोजिम हुने : यस ऐनमा लेखिएका विषयमा यस ऐन बमोजिम र अन्य विषयमा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।
४२. नियम बनाउन सक्ने : यस ऐनका उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न कार्यपालिकाले आवश्यक नियम, निर्देशिका वा कार्यविधि बनाउन सक्नेछ ।
४३. बचाऊ : यस ऐनको उद्देश्य तथा विषय क्षेत्रमा प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम यस अधि भएका कार्यहरू यस ऐन बमोजिम भएको मानिनेछ ।

अनुसूची (१)

दफा सँग सम्बन्धित

- (क) स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषि सडक, सिंचाइ सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन
- (ख) स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषि सडक, भोलुङ्ग पुल, पुल पुलेसा, सिंचाइ र तटबन्द सम्बन्धी स्थानीय तहका गुरुयोजना तर्जुमा, निर्माण/स्तरोन्नतीका आयोजना पहिचान, अध्ययन, कार्यान्वयन, मर्मत सम्भार र नियमन
- (ग) स्थानीय स्तरमा टूली बस, ट्राम जस्ता मध्यम स्तरका मास ट्रान्जिट प्रणालीका नीति, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन
- (घ) राष्ट्रिय रेल पूर्वाधारका उपयोग गरी महानगरीय (मेट्रोसिटी) क्षेत्रभित्र शहरी रेल सेवा संचालन, व्यवस्थापन, मर्मत सम्भार, समन्वय, सहकार्य
- (ङ) स्थानीय स्तरमा यातायात सुरक्षा व्यवस्थापन र नियमन
- (च) स्थानीय खानेपानी सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन
- (छ) खानेपानी महशुल निर्धारण र खानेपानी सेवा व्यवस्थापन सम्बन्धी
- (ज) साना जलविद्युत आयोजना सम्बन्धी स्थानीय स्तरका नीति, कानून, मापदण्ड, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन
- (ट) स्थानीय खानेपानी, साना जलविद्युत आयोजना, वैकल्पिक उजा सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र योजना, कार्यान्वयन र नियमन
- (ठ) स्थानीय विद्युत वितरण प्रणाली र सेवाका व्यवस्थापन, संचालन र नियमन
- (ड) स्थानीय साना सतह तथा भूमिगत सिंचाइ प्रणालीका संचालन र मर्मत सम्भार, सेवा शुल्क निर्धारण र संकलन व्यवस्थापन
- (ढ) स्थानीय तटबन्द नदी पहिरा नियन्त्रण तथा नदी व्यवस्थापन र नियमन
- (ण) स्थानीय स्तरमा वैकल्पिक उजा सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन
- (त) स्थानीय स्तरमा वैकल्पिक उजा सम्बन्धी प्रविधि विकास र हस्तान्तरण, क्षमता अभिवृद्धि तथा प्रवर्द्धन